

УДК 657.1: 346.3

Ольга М. Бунда

Київський національний університет технологій та дизайну
**ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДОГОВІРНОГО
ПРОЦЕСУ ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ**

У статті досліджено організаційні аспекти обліку і аналізу договірною процесу освітньої установи. Розглянуто алгоритм рішення про співпрацю з контрагентами для надання послуг, охарактеризовано систему обліку і аналізу договірною процесу, обґрунтовано систему прийняття рішень в договірному процесі освітньої установи. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що застосування запропонованої системи обліку і аналізу договірною процесу дозволить значно підвищити ефективність і якість прийнятих рішень в освітній установі.

Ключові слова: облік, аналіз, договірний процес, прийняття рішень.

Ольга Н. Бунда

Київський національний університет технологій та дизайну
**ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ УЧЁТА И АНАЛИЗА
ДОГОВОРНОГО ПРОЦЕССА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ**

В статье исследованы организационные аспекты учета и анализа договорного процесса образовательного учреждения. Рассмотрен алгоритм решения о сотрудничестве с контрагентами для предоставления услуг, охарактеризованы системы учета и анализа договорного процесса, обоснована система принятия решений в договорном процессе образовательного учреждения. Практическое значение полученных результатов заключается в том, что применение предложенной системы учета и анализа договорного процесса позволит значительно повысить эффективность и качество принимаемых решений в образовательном учреждении.

Ключевые слова: учет, анализ, договорный процесс, принятие решений.

Olga M. Bunda

Kiev National University of Technology and Design
**ORGANIZATIONAL ASPECTS OF ACCOUNTING AND ANALYSIS IN THE
CONTRACTING PROCESS OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION**

The article explores investigate the organizational aspects of accounting and analysis in the contracting process of the educational institution. An algorithm decision to cooperate with customers to provide the services, described system of accounting and analysis in the contracting process, based system of decision-making in the contracting process of the educational institution. The practical significance of the results is that the application of the proposed system of accounting and analysis in the contracting process will significantly increase the effectiveness and quality of the decisions of the educational institution.

Keywords: accounting, analysis, contracting process, decision-making.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні все більшої уваги приділяють раціональному управлінню освітньою установою для підвищення її прибутковості. Важливу роль у цьому процесі відіграє організація договірної роботи. Поліпшення економічного становища освітньої установи прямопропорційне запропонованим рішенням щодо функціонування систем обліку і аналізу договірних процесу.

Аналіз останніх публікацій по проблемі Питання обліку і аналізу договірних процесу та прийняття рішень досліджували такі науковці, як: К. Романчук [1], Т. Стрибко [3], О. Олексюк [5], В. Ситник [6] та ін. Під договірним процесом розуміють комплекс дій, пов'язаних з веденням переговорів, підготовкою проекту договору та його укладанням, виконанням, відображенням у бухгалтерському обліку, здійсненням контролю та аналізом виконання [1, с. 37].

Організація договірних процесу передбачає встановлені алгоритми рішень працівників та керівництва установи щодо реалізації договірних процесу. Організаційні процедури договірних процесу передбачають налагодження договірної роботи установи для забезпечення ефективного впливу на систему бухгалтерського обліку, аналізу та внутрішнього контролю. К. Романчук зазначає такі складові організації договірних процесу: організація праці працівників договірного відділу, їх правовий статус; техніка реалізації договірних процесу; організація внутрішнього контролю; методичне забезпечення договірних процесу [2].

Метою статті є дослідити організаційні аспекти обліку і аналізу договірних процесу, охарактеризувати алгоритм рішення про співпрацю з контрагентами для надання послуг, розглянути компоненти системи обліку і аналізу договірних процесу, висвітлити характеристики системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі та сформулювати обґрунтовані висновки.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування Одним із найперших і, безумовно, основних рішень, які приймається установою протягом договірних процесу є рішення про співпрацю з контрагентом. Якщо це потенційний контрагент – то це рішення про початок співпраці з ним. У випадку, якщо освітня установа має досвід співпраці з контрагентом – то це рішення про продовження співпраці з ним.

Розглянемо детальніше алгоритм рішення про співпрацю з контрагентом (рис.1). Процес прийняття рішень у договірному процесі завжди починається з певної події або сигналу, що вказує на виникнення ситуації. При прийнятті освітньою установою рішення про співпрацю з контрагентом таких подій може бути дві. Першою подією є поява нових контрагентів, іншою – безперечно є настання строку підписання договору про надання послуг.

Доцільно виділити такі дві події, тому що всі контрагенти нами було розглянуті в розрізі двох категорій: потенційних і постійних. Групу потенційних складають контрагенти, яким освітня установа могла би надавати свої послуги. Групу постійних формують контрагенти, яким уже надавалися послуги як одноразово, так і багаторазово. На наш погляд, установа повинна проводити реєстрацію усіх своїх контрагентів і необхідно формувати базу даних контрагентів не тільки тих, кому надавалися послуги, а і тих, кому було в цьому відмовлено. В даній базі даних доцільно зазначати причини відмови від співпраці з такими контрагентами – це суттєво підвищить ефективність договірної процесу з такими контрагентами в майбутньому. Ми не виділяли в окрему групу контрагентів, яким було відмовлено у наданні послуг, тому що логічно це можуть бути потенційні контрагенти в майбутньому, оскільки можуть змінитися обставини, які були перешкодою у співпраці з освітньою установою.

Розглянемо спільні та відмінні риси цих подій. Коли настає строк підписання договору, установа не володіє інформацією про те, чи бажає контрагент далі співпраці з даною установою. Якщо контрагент не бажає співпраці, то логічним є виявлення причин цього та чи можливе їх усунення. Наслідком негативного висновку щодо виявлених причин небажання співпраці контрагента та їх усунення є відмова освітньої установи від надання послуг. У випадку позитивного висновку на співпрацю контрагента і установи, доцільно розглянути готовність, власне, освітньої установи до такої співпраці.

При настанні першої події – появи потенційного контрагента відразу постає питання готовності освітньої установи до співпраці. В цьому і полягає головна відмінність при появі даних двох подій. В подальшому процес прийняття рішення про співпрацю відбувається ідентично.

Блок “Чи бажає установа співпраці з даним контрагентом” має в розв’язку два шляхи: ТАК, НІ.

Якщо відповідь “НІ” – то доцільно виявити умови небажання співпраці освітньої установи з даним контрагентом, а також чи можливо їх змінити. При умові одержання знову “НІ” – установа відмовляє контрагентові у наданні послуг.

Коли відповідь “ТАК” і можливо виявити та змінити умови небажання співпраці то ми переходимо до заключного моменту, а саме прийняття рішення про співпрацю з даним контрагентом для надання послуг.

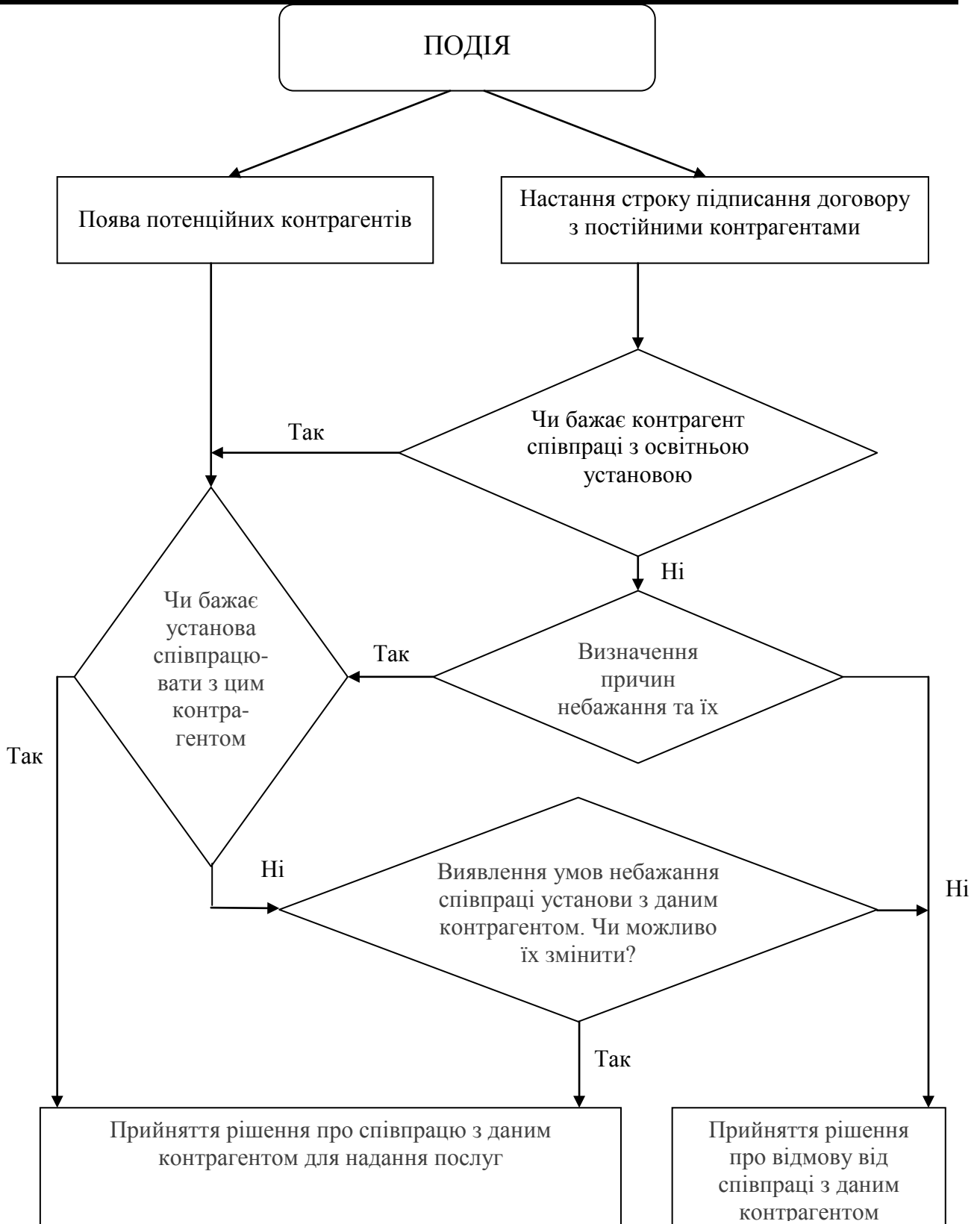

Рис. 1. Алгоритм рішення про співпрацю з контрагентами для надання послуг

Враховуючи те, що у вітчизняній літературі недостатньо висвітлено питання щодо обліку і аналізу договірному процесу освітньої установи, нами було приділено значної уваги власне цій проблемі та запропоновано трьохкомпонентну систему обліку і аналізу договірному процесу освітньої установи (рис 2).

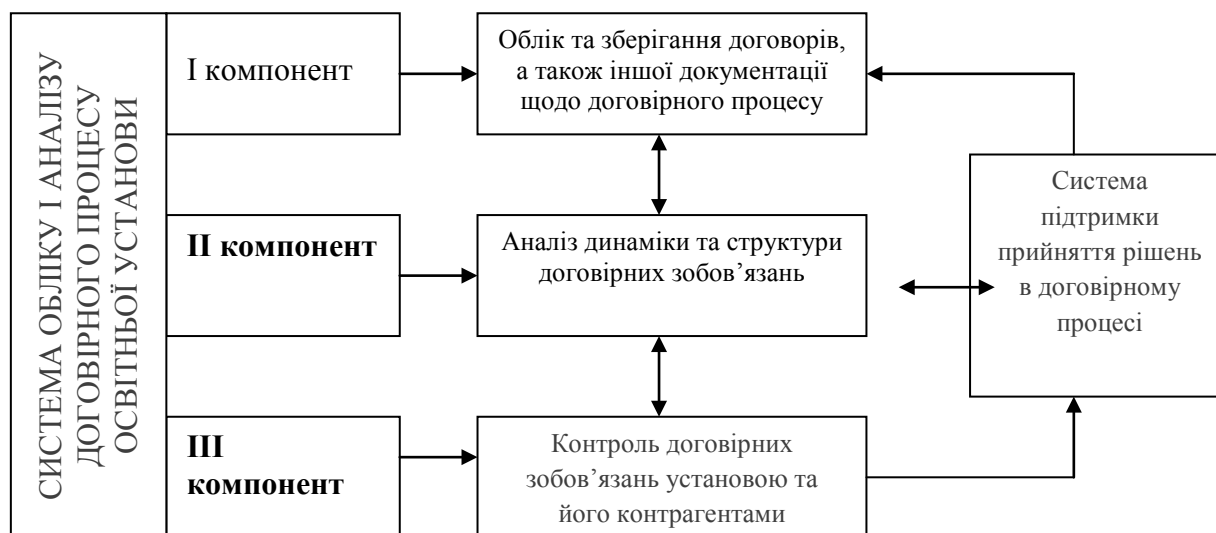

Рис.2. Взаємозв'язок компонентів системи обліку і аналізу договірному процесу освітньої установи

Варто виділити такі організаційні аспекти обліку та аналізу договірному процесу:

- принципи організації договірному процесу в освітній установі;
- перелік служб та посадових осіб, які відповідальні за оформлення, реєстрацію та облік договорів та іншої документації;
- перелік підрозділів та посадових осіб, з якими повинен узгоджуватись проект договору та інша документація,
- терміни узгодження договорів та іншої документації;
- процедура погодження (візування) проекту договору та іншої документації;
- процедура розгляду розбіжностей по проектах договорів та їх узгодження;
- аналіз динаміки та структури заборгованостей;
- контроль за виконанням договірних зобов'язань освітньою установою та його контрагентами;
- моніторинг участі юридичної служби в роботі по укладенню договорів, розгляду переддоговірних спорів;
- облік та зберігання договорів, а також іншої документації щодо договірному процесу.

Ми поділяємо думку Т. Стрибко щодо стадій договірнього процесу:

1) підготовча стадія – стадія, на якій відбувається: внесення пропозиції щодо укладення нормативно-правового договору; переговори з метою переконати сторони в необхідності укладення угоди та з'ясування існування такої необхідності; розробка проекту тексту договору; консультації, спрямовані на попереднє узгодження тексту; внесення змін до проекту тексту; тощо;

2) стадія укладення договору, яка включає в себе: вироблення остаточного тексту договору та його прийняття сторонами; встановлення автентичності тексту; надання згоди сторін на обов'язковість для неї угоди підписання договору; тощо;

3) стадія набуття чинності договору: вступ договору в юридичну силу; реєстрація договору; оприлюднення тексту;

4) стадія виконання договору, тобто тієї домовленості, яка виникла між сторонами договору в результаті його укладення: саме виконання договору, внесення до нього змін;

5) стадія припинення дії договору: розірвання договору, припинення та призупинення його дії;

6) стадія контролю: контроль за законним та належним виконанням усіх інших стадій договірнього процесу, за укладенням та виконанням договору; визначення способів забезпечення виконання договірних зобов'язань; притягнення до відповідальності за невиконання або неналежне виконання умов договору [4, с. 35].

Для удосконалення договірнього процесу необхідно використовувати нові методи управління і сучасні комп'ютерні технології. З їх допомогою освітні установи можуть застосовувати найрізноманітніші інформаційні системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі.

О. Олексюк розглядає систему підтримки прийняття рішень, як інтерактивну комп'ютерну систему, призначену для підтримки різних видів діяльності при прийнятті рішень із слабоструктурованих і неструктурованих проблем [5, с.44].

Нами запропоновано таке визначення: система підтримки прийняття рішень в договірному процесі – це інтерактивна комп'ютерна система, взаємодіюча з іншими системами для надання допомоги освітнім установам у прийнятті рішень стосовно нетипових проблем в договірному процесі.

Сучасні системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі освітньої установи містять не тільки прості системи, що охоплюють комплексну інформацію, а і системи для поглибленого аналізу інформації з допомогою найрізноманітніших комп'ютеризованих аналітичних інструментів. Так варто звернути увагу на системи «data mining», які використовуються для пошуку і співставлення прихованої інформації та інші. Такі аналітичні системи дозволяють використовувати орієнтовані на прийняття рішень, бази або вітрини даних, а також найрізноманітніші моделі і діаграми.

Доцільно розрізняти два типи систем підтримки прийняття рішень: корпоративні і настільні [6, с.11]. Настільні системи підтримки прийняття рішень у договірному процесі розраховані на одного користувача і, зазвичай, представляють собою системи, що знаходяться в персональних комп'ютерах. Корпоративні системи підтримки прийняття рішень поєднані із значними базами даних і використовуються багатьма користувачами. Зрозуміло, що використання корпоративної системи підтримки прийняття рішень дає доступ до більш сучасної графіки, методів зберігання даних та інше.

Нами визначено основні характеристики системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі освітньої установи: ціль, користувач, програмне забезпечення, формування бази даних, імітаційне моделювання та інші методи, завдання.

Ціллю системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі освітньої установи є забезпечення інформацією установи для прийняття обґрунтованого і ефективного рішення. Користувачем в нашому випадку виступає штатний працівник освітньої установи. Іноді користувачем можуть виступати вищі рівні керівництва, особливо, якщо в освітній установі функціонує інформаційна система, де система підтримки прийняття рішень в договірному процесі є частиною загального програмного продукту. Основним програмним забезпеченням системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі є спеціальні програми, що підтримують даний процес. Допоміжним програмним забезпеченням системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі виступають програмні продукти, що підтримують основні системи.

Особливістю системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі освітньої установи є формування спеціалізованої бази даних, яка містить зовнішню інформацію (щодо ринку надання послуг установи, конкурентів, нормативно-правову інформацію, тощо) та внутрішню інформацію, що пов'язана із контрагентами установи, тощо. Така база даних постійно оновлюється і структурується, що надає змогу формувати будь-які запити і вибірки, які необхідні в договірному процесі.

Система підтримки прийняття рішень в договірному процесі надає можливість використовувати найсучасніші різноманітні моделі. Так, найбільшого використання в договірному процесі набувають два види моделей: імітаційні, аналітичні.

Отже, завданням системи підтримки прийняття рішень в договірному процесі є підвищити ефективність прийняття рішень в договірному процесі у розрізі забезпечення інформацією щодо контрагентів, умов співпраці, тощо, та використання імітаційних та аналітичних моделей для інтерактивного розв'язування поставлених задач.

Висновки та перспективи подальших досліджень Організація обліку і аналізу договірному процесу освітньої установи характеризується насамперед визначеними алгоритмами рішень працівників та керівництва освітньої

установи щодо реалізації договірному процесу. Взаємозв'язок компонентів системи обліку і аналізу договірному процесу освітньої установи забезпечує злагодженість та високу якість виконання договірної роботи в установі. Застосування в договірному процесі системи підтримки прийняття рішень здійснює суттєвий вплив на ефективне функціонування систем бухгалтерського обліку, аналізу та внутрішнього контролю освітньої установи.

Література

1. Романчук К.В. Організація та методика бухгалтерського обліку договірному процесу (на прикладі діяльності промислових підприємств України) [Текст] : дис... кан. екон. наук : 08.06.04 / К.В. Романчук ; Житомирський держ. технологічний ун-т. — Житомир, 2005. — 241 с.
2. Романчук К.В. Організація договірному процесу: обліково-правовий аспект [Текст] / К.В. Романчук, Д.Л. Кузьмін // Вісник ЖДТУ — 2011. — № 1(55). — С. 145-146.
3. Стрибко Т.І. Загальнотеоретичне визначення договору: поняття та сутність [Текст] / Т.І. Стрибко // Право і суспільство. — 2013.— № 6. — С. 96-100.
4. Стрибко Т.І. Сутність та особливості договірному процесу [Текст] / Т.І. Стрибко // Держава та регіони. Серія : Право / Класичн. приват. ун-т. — 2015. — № 4. — С. 32-35.
5. Олексюк О.С. Методи і системи підтримки прийняття фінансових рішень [Текст] / [О.С. Олексюк та ін.]. — Тернопіль: Збруч, 2001. — 357 с.
6. Ситник В.Ф. Системи підтримки прийняття рішень [Текст] / В.Ф. Ситник. — К. : КНЕУ, 2004. — 614 с.